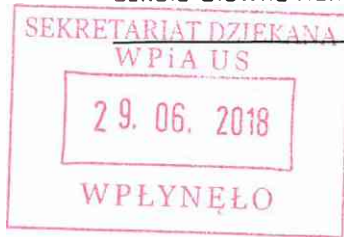

prof. zw. dr hab. Jerzy Menkes
kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego i Organizacji Międzynarodowych
Kolegium Gospodarki Światowej
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Warszawa, dnia 25 czerwca 2018 roku

RECENZJA

osiągnięć naukowych

Pani dr Eweliny Cała-Wacinkiewicz,
adiunkta w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego
na Wydziale Prawa i Administracji
Uniwersytetu Szczecińskiego
w postępowaniu
o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo

I. Podstawowe dane o przebiegu pracy naukowej i zawodowej Kandydatki

Pani dr Ewelina Cała-Wacinkiewicz uzyskała tytuł zawodowy magistra prawa w 2001 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Stopień naukowy doktora nauk prawnych – z wyróżnieniem – został Jej nadany na macierzystym Wydziale w 2006 r. na podstawie dysertacji „*Charakter prawny Unii Europejskiej w świetle prawa międzynarodowego publicznego*”.

Od ukończenia studiów wyższych pracuje na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, kolejno na stanowiskach: asystenta i adiunkta. Na zajmowanym stanowisku adiunkta jest zatrudniona od 2006 r. Pracowała również w PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim i Wałczu.

II. Ogólna ocena dorobku naukowego w okresie po uzyskaniu przez Kandydatkę stopnia doktora nauk prawnych

Wyniki badań z zakresu prawa międzynarodowego publicznego dr Cała-Wacinkiewicz ogłosiła drukiem w 46 zróżnicowanych pod względem treści i charakteru publikacjach, których ocena bibliometryczna wynosi 229. Na dorobek naukowy Habilitantki składają się prace z zakresu: - teorii prawa międzynarodowego; - prawa europejskiego; - prawa bezpieczeństwa międzynarodowego; - prawa międzynarodowego praw człowieka. Dr Cała-Wacinkiewicz wybiera domeny badań nader różne nie tylko przedmiotowo, ale i postrzegając

2

wybory przez pryzmat ich relacji z głównym nurtem zainteresowań specjalistów prawa międzynarodowego w Polsce i za granicą. Z jednej strony w publikacjach nt. podmiotowości UE powróciła do spersonalizowanego i politycznego sporu nt. podmiotowości instytucji integracji europejskiej, w którym po jednej stronie sytuowały się prawnicze wypowiedzi prof. Bramsona, a po drugiej – ideologiczne prof. Klafkowskiego. Podejmuje również tematy w Polsce mało popularne, a mianowicie prawa bezpieczeństwa międzynarodowego, ponownie odkrywa tematy zapomniane (jak „prawo do żywienia”). Ten sposób postępowania zaowocował wartościowym zróżnicowaniem dorobku.

Habilitantka wykazuje różnorodne zainteresowania badawcze potwierdzone publikacjami wewnątrz poszczególnych obszarów badawczych. Wykraczając, zgodnie z dobrą – niestety zarzucaną – tradycją w nauce prawa międzynarodowego w Polsce, poza zakres jednej materii wykazała, że ma słusze prawo do uzyskania *venia legendi* – *venia docendi*. Nie jest specjalistką jednego tematu – jednego obszaru prawa międzynarodowego, a specjalistką z zakresu prawa międzynarodowego. Dr Cała-Wacinkiewicz dorobkiem naukowym – tak poprzez pryzmat jego rozległości jak i jakości – wykazała, że ma wiedzę i kompetencje do prowadzenia wykładu kursowego z „prawa międzynarodowego publicznego” oraz sprawowania opieki naukowej nad osobami ubiegającymi się o stopień zawodowy lub naukowy.

Na Jej dorobek naukowy składają się 2 monografie, 27 rozdziałów w monografiach oraz 10 artykułów. Prace te zostały ogłoszone drukiem w języku polskim lub angielskim, w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest autorką rozdziałów i haseł w encyklopediach. Na dokonania łączące charakter naukowy z organizacyjnym składa się 11 redakcji lub współredakcji monografii wieloautorskich.

Habilitantka przedstawiała referaty na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Uczestniczy i współorganizuje krajową i międzynarodową współpracę naukową.

Każdą z Jej publikacji charakteryzuje bardzo dobry warsztat prawniczy i rzetelność naukowa.

III. Ocena rozprawy habilitacyjnej „Fragmentacja prawa międzynarodowego”, Wydawnictwo C.H. Beck. Warszawa 2018, s. 512.

Ocenę całościową rozprawy z punktu widzenia spełniania przez nią kryteriów „osiągnięcia naukowego” przeprowadzam poddając ocenie cząstkowej następujące parametry:
- „habilitacyjność” materii; - umiejętność sformułowania i naukową doniosłość hipotez, tez i

wniosków; - jakość i zupełność kwerendy stanowiącej bazę rozważań; - umiejętność doboru i posługiwania się adekwatnymi do materii metodami prawniczymi; - poziom warsztatu naukowego zademonstrowany w rozprawie. Uwzględniając te oraz pomocnicze parametry (takie jak język opracowania, staranność redakcji etc., etc.) jednoznacznie stwierdzam, że publikacja spełnia – na najwyższym poziomie, demonstrowanym w znanych mi postępowaniach habilitacyjnych w specjalności prawo międzynarodowe oraz w związku z pełnieniem przeze mnie obowiązków recenzenta – wszelkie wymogi i pozwala w odnośnym zakresie sformułować jednoznacznie pozytywną rekomendację częściową w postępowaniu habilitacyjnym.

Materia – *fragmentacja prawa międzynarodowego* – została oceniona przez najwybitniejszych prawników i organ międzynarodowy, tzn. Komisję Prawa Międzynarodowego (w skład której wchodzi m.in. uczeni o powszechnie uznanych kompetencjach i pozycji akademickiej), jako jedna z najważniejszych, które powinny zostać objęte refleksją prawniczą. I tą ocenę wdrożyli w życie. Materia ta od wielu lat znajduje się w głównym nurcie światowej dyskusji prawników specjalistów prawa międzynarodowego. Przy wyborze tematu pracy na stopień naukowy taką ocenę materii, jej miejsce w polu zainteresowań można potraktować jako zachętę albo przestrożę. Doświadczenia w Polsce są różne; mieliśmy i plagiat z prac KPM, który miał „robić za habilitację” i eklektyczne opracowania tyleż poprawne, co niewiele wnoszące. Dr Cała-Wacinkiewicz wykazała się odwagą podejmując temat, rzucając wyzwanie uczestnikom debaty. I zadaniu sprostała. Rozprawa jest znaczącym i równowartościowym z pozostałymi wypowiedziami w międzynarodowej debacie kompletnym i całościowym głosem w zbiorowej refleksji nad fragmentacją. Żałować więc należy, że z powodu języka, w którym jest napisana nie zaistnieje w obiegu międzynarodowym. Rozprawa wnosi wkład do nauki jako takiej, a nie nauki polskiej lub uprawianej w Polsce. Ta ocena wynika z faktu, że wielość wybitnych uczonych nie tylko nie złożył się na harmonię, lecz także dlatego, że wiele wypowiedzi charakteryzuje brak dyscypliny prawniczej. Istotne i wartościowe jest nie tylko to, co Habilitantka napisała nt. fragmentacji, lecz także to, co i jak napisała na temat wypowiedzi swoich poprzedników w naukowej debacie intelektualnej. Zaprezentowana samodyscyplina naukowa pozwoliła Jej na uporządkowanie problematyki i była pryzmatem krytycznej analizy głosów w debacie. Jestem przekonany, że dyskusja o fragmentacji jest niekończącą się dyskusją, że kolejne wypowiedzi w niej się pojawiają i wątpię, czy zaowocuje ona wspólnymi konkluzjami uczestników. Można zresztą uznawać, że cała debata ma charakter akademicki i

jeśli wpływa na praktykę to nieznacznie albo – nawet – ten wpływ jest iluzją. Jednak po rozprawie dr Eweliny Cała-Wacinkiewicz przynajmniej dyskutanci powinni wiedzieć o czym mówią, jeśli nawet nie wiedzą czemu ma służyć dyskusja.

Źródła wartości dodanej pracy rozprawy tkwią w metodzie badawczej, podejściu do problemu. W odróżnieniu od wielu wnoszących różnej wartości przyczynki w debacie o fragmentacji i tym samym zaczynających wypowiedź w środku debaty, dr Cała-Wacinkiewicz zaczyna od początku. Nie postrzega więc poszczególnych fragmentów i jednego etapu procesu fragmentacji jako zjawiska samoistnego, a rozpoczyna rozważania od wskazania całości (prawa międzynarodowego). Wypowiada przy tym pogląd tyleż oczywisty, ile pomijany, że aby można było mówić o dzieleniu-wydzielaniu to musi istnieć całość, nie ma bowiem części bez całości. Punktem wyjścia jest więc postawienie pytania, czy istnieje system prawa międzynarodowego i udzielenie na to pytanie odpowiedzi. Ten porządek wywodu jest pochodny przyjęciu i stosowaniu założeń Luhmanna, co wyznacza metodę badawczą pracy. Dr Cała-Wacinkiewicz z korzyścią dla nauki nie podporządkowuje się regułom normatywizmu prawniczego. Praca jest ścisła i spójna, a zarazem nie jest napisana w reżimie czystej teorii prawa. Wybór metody wynika – jak miemam – w przypadku tej pracy z wyboru materii. Rozprawa na temat fragmentacji z istoty tematu nie mieści się w obszarze nauk normatywnych mających za zadanie badanie norm (a nie faktów). Dążenie do zbadania fragmentacji nakazuje prawnikowi kontakt z rzeczywistością. Próba wyjaśnienia procesu fragmentacji z samej swojej istoty może być prowadzona jedynie w reżimie nauk eksplikatywnych. Kolejnym dokonaniem Habilitantki jest odróżnienie fragmentacji od fragmentaryzacji i rzecz jasna, można to skwitować słowami „ale to przecież oczywiste”. Jednak również w tym przypadku widać wartość pracy porównując ją z wypowiedziami wielu uczonych, którzy z niewiarygodną swadą opartą na dezynwolturze pojęciami tymi zonglują.

Rozprawa wnosi również istotny wkład do nauki prawa międzynarodowego w Polsce, poprzez wypowiedzi z zakresu *teorii prawa międzynarodowego*. Ten obszar refleksji prawniczej był bowiem – z niejasnych powodów (jeśli bowiem były przeszkody w uprawianiu *filozofii prawa*, to z tymiż w *teorii* radzono sobie) – przez prawników specjalistów prawa międzynarodowego w Polsce traktowany marginalnie. Ten dysonans poziomu i skali refleksji jest szczególnie widoczny, gdy porówna się osoby-nazwiska tworzące teorię prawa a pracujące na uniwersyteckich wydziałach prawa w Polsce (np. prof., prof. Borucka-Arctowa, Nowacki, Opalek, Peczenik, Woleński, Wróblewski, Ziemiński) z listą tworzących teorię prawa międzynarodowego. Z tym większym zadowoleniem i zainteresowaniem witam

pojawienie się w Polsce wartościowej i szerokiej refleksji w obszarze *teorii prawa międzynarodowego*. Może więc ktoś, może kiedyś postawi kolejny krok, a mianowicie podejmie badania i opublikuje prace z zakresu *filozofii prawa międzynarodowego*. Dobrą zapowiedzią są opisowe prace z *historii filozofii prawa*, które stanowią podbudowę warsztatu naukowca.

Świadom refleksji naukowej prof. prof. Stelmacha i Brożka nt. metod prawniczych i posługiwania się nimi (i dzieląc ją), korzystnie – na tle innych prac – oceniam metodyczne kompetencje i samoświadomość Habilitantki w odniesieniu do wykorzystywanych narzędzi. Dr Cała-Wacinkiewicz nie tylko przeprowadziła badanie zgodnie z regułami sztuki prawniczej, lecz także wykazała, że wie, dlaczego tak zrobiła. Z zadowoleniem przyjąłem fakt, że nie pisała Ona o metodach (bo ani nie jest metodologiem, ani praca nie jest z zakresu metodologii), a wybrała inny sposób wykazania kompetencji: poprawnie posługuje się i poprawnie nazywa narzędzia.

Autorka przeprowadziła wywód zgodnie z nakazami logiki, tzn. wychodząc od wskazania, o czym będzie pisać, poprzez sformułowanie tez i hipotez, do jądra problematyki. Wywód jest doprowadzony do spójnych i wynikających z rozprawy konkluzji. Dr Cała-Wacinkiewicz włączając się do dyskusji najwybitniejszych przedstawicieli doktryny wykazała odwagę w formułowaniu ocen i rzetelność w ich uzasadnianiu. W efekcie nie mamy do czynienia ani ze spisem cudzych myśli w porządku alfabetycznym, ani z krytyką „nie bo nie” (spotkałem się już z odrzuceniem poglądów prof. prof. Łętowskiej i Wyrzykowskiego, bo ... przestarzałe).

Pozytywnie oceniam zarówno, to co Autorka objęła rozprawą, jak i to, że nie napisała rozprawy o wszystkim. Fragmentację można badać na wiele różnych sposobów, jednak efektem tego (jak i każdego) badania muszą być konkluzje, a nie kolejne i kolejne badania, w których cyzelując narzędzia i eksponując czynności można zagubić cel. Praca jest obszerna, nie będąc przegadaną. Pozytywnie oceniam również zaprezentowane wyniki kwerendy naukowej. Dr Cała-Wacinkiewicz przeanalizowała najbardziej wartościowe wypowiedzi naukowe prawników zagranicznych i wszystkie polskich. To różne potraktowanie autorów publikacji (preferowanie autorów piszących po polsku) broni się, gdyż praca zamyka i porządkuje pewien etap debaty.

Praca jest wzorowo zredagowana i opracowana co – na podstawie własnej wiedzy i doświadczeń z pracy oficyn wydawniczych działających w Polsce – zaliczam na poczet zasług Autorki, Jej rzetelności oraz szacunku dla Czytelników (wśród nich recenzentów).

Praca wskazana przez dr Cała-Wacinkiewicz – we wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego – jako rozprawa habilitacyjna potwierdza Jej najwyższe kwalifikacje i kompetencje prawnicze. To „opublikowane dzieło” jest „osiągnięciem naukowym”, które „stanowi znaczny wkład autorki w rozwój ... dyscypliny naukowej” (art. 16. 1 i 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).

IV. Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Habilitantka prowadzi uniwersyteckie zajęcia dydaktyczne głównie z prawa międzynarodowego, a jednocześnie uczestniczy w działaniach na rzecz popularyzowania prawa prowadząc m.in. wykłady dla uczniów szkół średnich. Jest promotorem pomocniczym w 2 przewodach doktorskich. Była promotorem lub recenzentem wielu prac magisterskich i licencjackich.

Była organizatorką lub współorganizatorką licznych krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych.

Dr Cała-Wacinkiewicz w działalności prawniczej na rzecz ochrony praw człowieka wychodzi poza środowisko akademickie m.in. uczestnicząc w organizacji Olimpiady wiedzy o prawach człowieka oraz będąc arbitrem w arbitrażu konsumenckim.

Z tytułu niezwykle licznych i zróżnicowanych dokonań naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych była wielokrotnie nagradzana. Działania dr Cała-Wacinkiewicz na rzecz aktywizacji i konsolidacji środowiska prawników specjalistów prawa międzynarodowego w Polsce cieszą się powszechnym uznaniem.

Pozytywnie oceniam osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne Habilitantki.

Podsumowanie

Bardzo pozytywnie oceniam jakość i rzetelność dokumentacji przedłożonej przez Habilitantkę na potrzeby postępowania habilitacyjnego. Ocena ta jest oceną względną, a więc sformułowaną poprzez porównanie z innymi. Punktem odniesienia są zarówno przypadki dokumentacji, których autorzy mają problemy z uczciwością (multiplikacja dokonań) lub starannością przygotowania i na tym tle przedłożoną dokumentację oceniam pozytywnie.

Mam jednak zastrzeżenie do języka Autoreferatu w części „omówienia” rozprawy, stanowiącego załącznik nr 2 do Wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Celem i przesłanką upublicznionego omówienia „dokonania naukowego”, jawności postępowania (obejmującej również recenzje) jest poddanie postępowania kontroli społecznej.

Z tej perspektywy omówienie powinno być napisane tak, by mógł je zrozumieć każdy człowiek dysponujący wiedzą i umiejętnościami na poziomie studiów wyższych magisterskich. Odwołując się do norm prawa, to omówienie powinno przypominać ustne przedstawienie motywów wyroku. W omówieniu dr Cała-Wacinkiewicz napisała o tym samym (o czym w rozprawie) i to dobrze, niestety tak samo trudno, adresując je do kręgu tych samych osób, co rozprawę – i to według mnie jest mankamentem.

Sumując uwagi i oceny częściowe, po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym dr Eweliny Cała-Wacinkiewicz, w szczególności z monografią pt. „*Fragmentacja prawa międzynarodowego*”, dorobkiem organizacyjnym oraz z całą przedłożoną mi dokumentacją stwierdzam, że:

- dr Cała-Wacinkiewicz posiada, wymagane na podstawie artykułu 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), osiągnięcie naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny *prawo* – przedstawiona przez Nią „rozprawa habilitacyjna” spełnia wymogi określone przez artykuł 17 Ustawy;
- dr Cała-Wacinkiewicz spełnia ustawowe kryterium istotnej aktywności naukowej;
- dr Cała-Wacinkiewicz spełnia wymogi w zakresie dorobku dydaktycznego i organizacyjnego.

Wniosek końcowy

Uznając, że dr Ewelina Cała-Wacinkiewicz spełniła – na najwyższym poziomie – wszystkie wymogi ustawowe, konieczne do dopuszczenia do postępowania habilitacyjnego jednoznacznie opowiadam się za nadaniem Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych.

